

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Збірник тез доповідей
XII Всеукраїнської науково-практичної конференції
(12-13 листопада 2009 р.)

У 2 томах

Том 1

Суми
ДВНЗ “УАБС НБУ”
2009

*В.М. Домрачев, канд. фіз.-мат. наук, доц.,
В.А. Батковський, А.А. Даниленко, канд. екон. наук,
Національний банк України, м. Київ*

ПРОБЛЕМИ СТАБІЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Глобальна світова фінансово-економічна криза є наслідком накопичених дисбалансів у світовій економіці (табл. 1). Антикризові заходи, які були вжиті урядами постраждалих країн, зокрема країн з провідними економіками, на даний час попри загальний позитивний ефект не дали істотних результатів щодо зменшення існуючих дисбалансів.

Таблиця 1

**Дисбаланси у світовій економіці, накопичені за умов
фінансово-економічної кризи**

№ пор.	Країна	Зовнішня заборгованість		Поточний рахунок		Міжнародні резерви	
		млрд. дол. США	період	останні 12 місяців, млрд. дол. США	період	млрд. дол. США	період
1	США	13 773, 0	червень 2009	-542,3	II квартал	115,8	серпень
2	Єврозона	-	-	-137,2	липень	278,8	серпень
3	Японія	2 089,0	I квартал 2009	118,3	серпень	1 018,8	серпень
4	Німеччина	4 999, 0	I квартал 2009	158,0	липень	60,4	серпень
5	Китай	420,8	2008	364,4	II квартал	2 178,2	липень
6	Росія	450,8	I квартал 2009	55,3	II квартал	391,9	серпень
7	Польща	279,4	II квартал 2009	-11,0	липень	72,7	серпень
8	Туреччина	265,3	I квартал 2009	-16,2	липень	70,2	серпень
9	Чехія	73,4	I квартал 2009	-5,2	липень	39,6	серпень
10	Угорщина	207,9	I квартал 2009	-6,4	II квартал	43,3	серпень
11	Україна	100,6	II квартал 2009	-5,9	серпень	27,3	вересень

Зараз на роль лідерів у світовій економіці претендують нові ринкові економіки на чолі з Китаєм, які швидко зростають. Очікується, що така тенденція буде зберігатися і в довгостроковій перспективі. Поточний рахунок цих нових ринкових економік попри кризу зростає. Відповідно експерти прогнозують у довгостроковій перспективі перерозподіл світового доходу на користь цих країн.

За таких умов здатність до економічного зростання інших країн з ринком, що формується, серед яких і Україна, буде визначатися низкою факторів:

1) зовнішні:

- динаміка реального обмінного курсу валюти;
- відношення поточного рахунку до ВВП;
- відношення обсягу грошової маси до міжнародних резервів;
- відношення короткострокового боргу до розміру міжнародних резервів;

2) банківський сектор:

- відношення іноземних запозичень банків до ВВП;
- відношення кредитів у приватний сектор до ВВП;
- зобов'язання банків до ВВП;
- відношення ставки за кредитами до ставки за депозитами;
- відношення суми недоходних активів до загальної суми активів;

3) реальний сектор:

- зростання ВВП;
- інфляція.

Зокрема, в Україні, на думку авторів, відбувається небажаний процес відтоку державних коштів з метою фінансування приватної заборгованості. Так, держава отримує позики в іноземній валюті, яку продає на внутрішньому ринку банкам. Відповідно державна заборгованість зростає. За рахунок кредитів рефінансування, які НБУ надає банкам для підтримання ліквідності, вони скуповують іноземну валюту насамперед для того, щоб погасити заборгованість за власними іноземними зобов'язаннями. У результаті зовнішня заборгованість банків скорочується за рахунок зменшення міжнародних резервів України. Водночас ажіотажний попит на іноземну валюту призводить до девальвації національної валюти – гривні. Подальша динаміка зовнішньої заборгованості України залежатиме, зокрема, від узгодженої валютної та курсової політики Уряду та НБУ.

Рекомендації НБУ:

- стабілізація банківської системи України на сучасному етапі світової фінансової кризи вимагає впровадження більш гнучкого управління

курсом гривні та зваженого підходу до визначення відсоткової ставки;

- НБУ необхідно проводити незалежну грошово-кредитну політику, яка буде сприяти відновленню неінфляційного економічного зростання та підвищенню життєвого рівня населення;
- на курс гривні необхідно впливати відповідно до пріоритетів підвищення конкурентоспроможності економіки з врахуванням інфляційних загроз.

С.А. Ніколайчук, канд. екон. наук, Національний банк України, м. Київ

ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Структура економіки України значною мірою зорієнтована на міжнародну торгівлю. Так, показник відкритості економіки, що розраховується як відношення суми експорту та імпорту товарів і послуг до ВВП, у 2008 р. становив 102 %. Тому стабільність ситуації на світових ринках має ключове значення для розвитку країни. Крім того, протягом останніх років значно посилилася інтеграція України у світовий фінансовий простір. Значні припливи капіталу, з одного боку, були фактором стимулювання економічного зростання, а з іншого – сприяли зростанню вразливості економіки до змін настроїв на фінансових ринках. Тому розгортання глобальної фінансово-економічної кризи визначило розвиток кризових явищ в економіці України, що, зокрема, відбилося на показниках платіжного балансу.

Після кризи 1998 р. саме зовнішній сектор був локомотивом і рушійним чинником економічного зростання в Україні. Девальвація обмінного курсу, низькі реальні заробітні плати, сприятлива кон'юнктура на світових ринках традиційного українського експорту визначили формування в Україні експортноорієнтованої моделі економічного зростання.

У той же час Україна була чистим кредитором щодо інших країн світу. Дефіцит за фінансовим рахунком обумовлювався відтоком капіталу за фіктивними операціями при мінімальних припливах інвестиційних і боргових ресурсів.

Період з 2005 р. і до початку кризи наприкінці 2008 р. можна охарактеризувати такими тенденціями в платіжному балансі України:

- 1) перехід до дефіциту поточного рахунку і його розширення через вищі темпи зростання імпорту у порівнянні з експортом внаслідок стимулювання внутрішнього попиту, насамперед споживчого;